

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХХ, БРОЙ 10

СОФИЯ, 16-31 МАЙ 2019 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

Фоторепортаж

Празнично шествие
за 24 май във
Варна

стр. 5

Духовен живот

Врата

стр. 6

Празникът Преполовение

• Преполовение в
Бъчковския
манастир

• Рибната църква

стр. 3, 8

Теология

Божията
педагогика и
външният
кръст

стр. 7-8

Славянски просветители

Свети Климент Охридски

Житие на блажения отец наш и учител Методий, архиепископ Моравски

Месец април на шестия ден памет и житие на блажения
отец наш и учител Методий, архиепископ Моравски

Благият всемогъщ Бог, Който е създал от небитие в битие всичко – и видимо, и невидимо, – го е украсил с всякаква красота, която човек, като съзерцава, размишлявайки, постепенно може донейде да проумее и да познае Онозова, Който е създал такива дивни и многобройни дела. Защото от величието и от красотата на творенията чрез размисъл се познава и техният Творец, Когото възпяват ангелите с трисвети гласове и Когото всички православни [люде] славим в Света Троица – сиреч в Отца, Сина и Светаго Духа, т. е. в три ипостаси, които можем да наречем три Лица, но в едно Божество. Защото преди всички времена и срокове, и години Сам Отец, над всеки разум и над всяко ангелско разбиране, е родил Сина, както казва Премъдростта: „Преди всички хъмове ме роди“. А и самото Слово Божие, Коеето в последните години се възплъти заради нашето спасение, казва с пречистите Си уста в евангелието: „Аз съм в Отца и Отец е в Мене“. От същия този Отец произхожда и Светият Дух, както е казал сам Синът с божия Си глас: „Духът на истината, Който от Отца изхожда“. Този Бог е създал всяка твар, както казва Давид: „Чрез словото Господне се утвърдиха небесата и чрез диханието на Неговите уста – цялото им войнство; защото Той рече и те станаха; Той заповяда и те се създадоха“.

Преди всичко Той създаде човека, като взе пръст от земята и с животворно дихание му върхна душа от Себе Си, вложи му словесна дарба и свободна воля да влезе в рая, като му даде заповед за изпитване, та ако я спази, да пребъде безсмъртен; ако ли пък я престъпи, да умре по своя воля, а не по Божие веление.

Но дяволът, като видя човека така зачетен и издигнат на онова място, от което той отпадна поради своята гордост, накара го да престъпи заповедта. И затова [Бог] изгони човека от рая и го осуди на смърт. И

отпогава лукавият започна да подстрекава човешкия род и да го съблъзнява с много козни.

Но Бог поради великата Си милост и любов не изостави човека докрай, но по всяко време и всяка година е издигал [избрани] мъже и е показвал на хората техните дела и подвизи, та като подражават на тях, всички да се стремят към добро. Такъв беше Енос, който пръв се осмели да призовава името Господне. След него беше Енох, който, като угоди на Бога, бе преселен на небето. И Ной се оказа праведник сред своя род, и избегна потопа в ковчег, та земята отново да би се напълнила и украсила с Божии творения. След разделението на племената, когато всички се бяха заблудили, Авраам позна Бога и се нарече Негов приятел, и получи обещание: „Чрез твоето семе ще бъдат благословени всички племена“. Исаак, по подобие на Христа, бе възведен на планината за жертва. Яков разсипа идолите на своя тъст и видя лествица, по която възлизаха и слизаха ангели Божии, и при благославието на своите синове пророчествува за Христа. Йосиф, изпратен от Бога, изхрани народа в Египет. Писанието разказва за Йов Авситидийски, праведен, истиннолюбив и непорочен мъж, който, като получи изпитания, изтърпя и бе благословен от Бога. Мойсей, с Аарона, между свещениците Божии бе наречен „бог на фараона“ и наказа Египет. Той изведе Божиите люде, [воден] денем от светъл облак, а нощем от огнен стълб, пресеке морето и те минаха по сухо, а египтяните потоци, напои хората с вода в безводната пустиня и ги нахрани с ангелски хляб и с птици. И като говори с Бога лице срещу лице, както може човек да говори с Бога, даде на народа Закон, написан с Божия пръст. Исус Навин, след като воюва с противниците, разпрече земята между Божиите люде. Съдиите също тъй извършиха много победи. А Самуил, като получи милост от Бога, помаза и постави цар според Господнето слово. Давид с кротост пасе народа и го научи на божии песни.

На стр. 4

ХРОНИКА

От България

Върви, народе възродени

Празнични тържества по
повод 24 май

В патриаршеската катедрала храм-паметник „Св. Александър Невски“ Негово Светейшество Българският патриарх

и столични свещеници.

Негово Светейшество се обърна със слово по повод празника, в което по-

риарх Неофит отслужи тържествен молебен по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост.

В молитвеното последование участваха Мелнишки епископ Герасим – главен секретар на Св. Синод, Белоградчишки епископ Поликарп – викарий на Софийския митрополит, архим. Василий – протосингел на Софийска св. Митрополия, архим. Флавиан, архим. Василан Змеєв – председател на Руското патриаршеско подворие в София, ик. Нелуд Опря – представител на Румънския патриарх у нас, храмовото духовен-

жела: „Да благоволи Бог, щото делото и заветите на нашите богоозарени просветители да пребъдат и благочестивият ни православен народ да остава все така верен на завещаното му от всички тях и от всички достойни наши предци, защото във върното им следване е и залогът за нашето настояще, и особено за нашето бъдеще“. (Цялото слово публикуваме на стр. 3.)

Празничният ден продължи с тържествен водосвет пред Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, предшестван от традиционното шествие, начело с иконата

На стр. 2

Върви, народе възродени

От стр. 1

на св. равноапостолни Кирил и Методий, носена и тази година от ученици на СДС „Св. Йоан Рилски“.

Водосветът бе отслужен от патриаршеския викарий епископ Поликарп, в присъствието на патриарх Неофит, множество академични представители, целия Академичен съвет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, дейци на образованието и културата, държавни лица, президента на България Румен Радев, кмета на София г-жа Йорданка Фандъкова, както и множество граждани, родители, деца и ученици от всички стολични учебни заведения.

След като поръси народа с осветената вода, епископ Поликарп поздрави всички с празнично слово, в което каза: „*Всяка година на 24 май се събираме тук, пред свещените образи на двамата Първоучители – светите братя Методий и Кирил, за да склоним сърцето си и главите си пред тяхната памет, пред тяхното дело и да им засвидетелстваме особената си благодарност за техния труд, за тяхното въхновение и за това, че ни научиха не само да пишем, да четем, но и ни откриха просветата на евангелската Христова вяра на наши познат език. Чрез който, унаследявайки божествените наредби и заповеди, нашият народ да възраства и да заеме своето достойно място не само на географската карта, но и на картата на науката, просветата, образованието, духовния и социалния напредък.*

Спомяне си в този свещен ден – най-българския празник, най-истинския ни празник – за вярата, надеждата и любовта на светите братя Методий и Кирил, чрез които показва истинското Слово чрез четлото и писмото. А то е Господ Христос – Вечната Божествена Премъдрост, на Когото е кръстен и този древен и свещен град София.

Необходимо е в днешния ден, прекланяйки се пред подвига на светите равноапостолни братя Методий и Кирил, да им подражаваме в доброто и полезното. И извършвайки това духовно преклонение пред техния живот и подвиг, пред техните трудове, да усвоим една малка частица и да я ут-

върдим в нашето ежедневие. [...] Носете гордо името, делата и трудовете на светите братя Методий и Кирил, за да може чрез това духовно подражание да бъдем техни достойни наследници и да предадем тяхната вяра, надежда и любов, тяхното дело на идните поколения. За да пребъде България свята, единна, целокупна, благословена и водеща в културно и просветно дело. Амин!“

Прозвучаха многолетствие и химнът „Върви, народе възродени“, изпълнен от сборен ученически хор и подет от всички присъстващи.

Празникът продължи с академично тържество в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, на което сред официалните гости бяха представители на БПЦ – Българска патриаршия, в лицето на патриаршеския викарий Тиверополски епископ Тихон и др. духовници.

На празника в Аулата присъстваха още заместник-министърът на образованието и науката Карина Ангелиева, проф. Любен Тотев – председател на съвета на ректорите, ректори, членове на Академичния съвет, на-

родни представители, представители на изпълнителната власт, на Българската академия на науките и други научни организации, преподаватели, студенти и гости.

Тържеството бе открито от ректора на Алма матер проф. д-н Анастас Герджиков. Той приветства всички в Аулата с 24 май – празника, на който честваме делото на небесните покровители на Европа – светите братя Кирил и Методий, на просветата, науката, културата и духовността.

„На този светъл празник винаги традиционни-

ят ред на шествието е бил следният – най-отпред върви българското духовенство, което и сега е сред нас, след него вървима ние, а после цялото българско гражданство, което обича светлия празник“, каза ректорът на Софийския университет.

Той отбеляза, че днес е много по-трудно да отговорим на въпроса каква да е просветата, отколкото преди няколко десетилетия, защото сега имаме много повече възможности, но те поставят пред нас и много повече въпроси. Проф. Герджиков изтъкна, че все пак

основният въпрос остава този: кои са непреходните ценности и неостаряващите знания, от които има и ще има нужда всеки човек, независимо от технологичните промени и меандрите на пазара на труда. Според него тези въпроси още нямат решение и предизвикват по цял свят сериозен дебат на педагози, технократи, философи, футуролози, политици, родители или просто мислещи хора.

Проф. Анастас Герджиков подчерта, че има знания и ценности, които са запазили незасегнати от технологичния прогрес през вековете и са останали непреходни при всички предишни индустриални революции. Кавитото и промени да настъпят, когато един ден живеем в умните си къщи и градове напълно задоволени и с много свободно време, ще ни вълнуват същите духовни въпроси, каквито са вълнували и древните народи, и подайните на средновековните империи, и пътешествениците, открили Новия свят, и местното население, което са заварили, отбеляза още ректорът. Това са въпроси, които вълнуват и образования елит в мегаполиса, и непросветения овчар в планината; и здравия, и болния; и честния, и крадеца. Но това са въпроси, на които изкуственият интелект няма да даде отговор.

„Сигурен съм, че изкуственият интелект скоро ще се научи да отсява истинските от фалшивите новини, но никога няма да съумее да открие истински ценното за човека в морето от информация“, отбеляза проф. Герджиков и допълни: „*Можеш да симулираш интелект, но не можеш да симулираш духовност*“.

Ректорът посочи, че затова днешният празник е толкова обичан и ценен – всички усещаме дълбоко в себе си, че културата и духовността са най-човешкото – това, което никога не може да ни даде наготово или да ни отнеме насила.

В заключение ректорът каза: „*Честит празник на славянската писменост, на българската просвета и култура, на знанието и духовността! Нека всеки ден да е празник на духа и на човешкото в нас, на красивото и възвишеното, на вярата в доброто и на любовта между хората!*“

Патриаршеско слово по повод Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост

† НЕОФИТ, Патриарх Български

Ваши Преосвещенства,
Боголюбиви отци,
скъпи ученици и учители,

Обични в Господа
братя и сестри,
ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

В деня, отреден за държавно и всенародно честване на нашата просвета и култура и на славянската писменост, светата Църква молитвено се присъединява към радостта и светлината на празника, измолвайки от Всеподателя Бога мирни и благословени дни и години за нашия благочестив православен народ, за неговия продължаващ във времето духовен и културен напредък и светли бъднини.

Почитаме, прекланяме се и благоговеем пред образите и делото на светите равноапостолни братя Константин-Кирил и Методий и на всички техни ученици и продължители на положеното от тях начало, които и сега продължават да се трудят неуморно на попрището на духовността и книжовността, на просветата и културата. Трудът на всички съвременни приемници на светите братя и на техните ученици във времето е залог за бъдването на нашия православен народ и за неговото продължаващо утвърждаване в православната вяра и духовност, във вечните и непреходни истини на светово Евангелие, оставено ни веднъж и завинаги като единствен верен път към вечния живот от нашия Господ, Спасител и единствен истински Учител – Иисус Христос.

В този ден мислите ни и нашите молитви са с всички просветни и културни дейци, работещи всеотдайно на духовно-просветното и културното поприще – както у нас, така и сред българските общности зад граница, и особено с децата на България – учениците и студентите, които и днес се обучават в духа и традициите, по-

ложени някога от светите братя, защото те, нашите деца, са бъдещето на България и ние вярваме, че сред тях са и новите приемници и продължители на великото и наистина свято равноапостолно дело на българските и славянските просветители. На всички тях все сърдечно пожелаваме крепко здраве и сили, усърдие в усвояването на преподаваните знания и искрена радост от напредването им в науката, просветата и книжовността!

Да богоозарени просветители да пребъдат и благочестивият ни православен народ да оставя все така верен на завещаното му от всички тях и от всички достойни наши предци, защото във върното им следване е и залогът за нашето настояще, и особено за нашето бъдеще.

Бог за пази България!
ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!
За много и благословени години!

24 май 2019 г.

Преполовение е празникът, който точно разположава времето между Великден и Петдесетница. С него отново се отбелязва Възкресението на Господ, като се набляга на божествената природа и слава у Божочовка. Защото никой друг, освен Сам Бог, не може да покори смъртта.

Едновременно с това Преполовение ни напомня за вече приближаващото се сошествие на Светия Дух и ни подготвя за него, като ни учи да откриваме нашия Бог в Христос – Източника на живота и благодатта, Който праща Светия Дух на всеки потърсил Го човек (вж. Йоан. 16:7).

Този празник ни учи, че продължавайки да празнуваме Христовото Възкресение, трябва да жадуваме за това, което е над земята, за Светия Дух, Чиего цъване ние очакваме, радвайки се на присъствието между нас на Възкръсналия Господ.

Преполовение е празникът, който всяка година с особена радост се очаква от всички християни в Асеновградска духовна околия, тъй като той върхва надежда и упование на вярващото сърце, отпредило през възкресения период своя духовен поглед този път към св. Богородица, Майката на човешкия род.

Преполовение в Бачковския манастир

Преполовение е празникът, на който асеновградчани всенародно почитат честния образ на св. Богородица, носейки го с литийно шествие през улиците на града, за да измолят нейното майчино благословение и застъпничество пред Господ.

Хиляди вярващи от различни краища на страната и тази година се присъединиха към празнуващите християни от Асеновград и се вклучиха в литийното шествие, което по традиция преминава през града и достига до Бачковската света обител. Тази изява на християнско поклонение и благодарност датира от преди повече от 100 години.

Историята разказва, че тя започна с едно благодатно съновидение на благочестивата жена баба Султани Шшиманова от Станимака. Една нощ в съня ѝ се явява Божията майка и ѝ заръчва всяка година с нейната икона да се прави литийно шествие от Асеновград до Бачковския манастир на празника Преполовение – 25-ия ден след Великден, тъй като църквата „Св. Богородица-Благовещение“, наречена още „Рибната църква“, е била обзржвана някога от Бачковския манастир, но е била преотстъпена за нуждите на асеновградските вярващи. Това преотстъпване се случило в началото на ХХ век.

В „Рибната църква“ се намира икона на св. Богородица, известна с чудотворната си сила. Именно тя на Преполовение се пренася с литийно шествие от Асеновград до Бачковския манастир и обратно.

Празникът Преполовение

„Когато празникът се преполови, с води на благочестие напои жадуващите ни души, защото към всички, Спасителю, си викнал: „Който е жаден, да дойде при Мене и да пие“. Източниче на нашия живот, Христе Боже, слава на Тебе!“

(Тропар на Преполовение)

Празникът е много почитан от вярващите в региона, но всяка година към тях се присъединяват и християни от цялата страна. В миналото целият път, около десет километра, се е изминавал пеша с иконата на рамо; сега поради натовареното движение – това е част от пътя за Смолян – по шосето я вози автомобил.

С пристигането ѝ в подножието на манастира от-

ново се взема на рамо от вярващите и така се внася в обителта. На двора се отслужва молебен, прави се водосвет, иконата се излага в храма до „посестримата“ си – Бачковската св. Богородица. В следобедните часове отново с тържествен ход и песнопения шествието се отправя към Асеновград.

И тази година след архиерейската св. Литургия в църквата „Св. Богородица – Благовещение“, възглавена от Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай и с участието на Великия еп. Сионий, новоназначен игумен на Бачковската света обител, и Знеполския еп. Арсений, първи викарый на Пловдивския митрополит, чудотворната икона на света Богородица бе изнесена на ръце, за да влезе в радостта на празника.

Неслучайно се установява това вече столетно шествие, започващо именно от църквата „Св. Богородица – Благовещение“ в Асеновград. Храмът се намира в Бахча махала и е известен като „Рибната църква“. Наречена е така, защото в параклиса под нея има лековито аязмо, в което плуват рибки, виждащи се от поклонниците там. Говори се, че те са се появили в храма като знамение при подаване на основите му и че тези рибки вършат чудеса, но само благочестивите хора ги виждат.

Под тържествения звън на всички църковни камбани в града, литийното шествие, водено от митрополит Николай, премина през главната улица на Асеновград и централния площад „Акад. Николай Хайтов“. Стотици богомолци се докоснаха и се помолеха пред светинята, като я съпровождаха в тържественото шествие. В края на определения маршрут иконата на св. Богородица бе поставена на специално подготвен автомобил и заедно с многолюдното благочестиво събрание потегли към Бачковския манастир.

В подножието на Бачковската света обител Асеновградската икона бе посрещната от игумена на обителта еп. Сионий, вестешните братя и стотиците вярващи, дошли в манастира специално за празника.

Клепао, хоругви и празнични песнопения предводиха тържественото литийно шествие, което се изкачи до Бачковската обител. Там, на подготвен подиум в двора на манастира бе извършен празничен водосвет, предстван от Пловдивския митрополит Николай и с участие на епископите Велички Сионий и Знеполски Арсений.

В края на последованието митрополит Николай поздравил Христовия народ с всепобедния и спасителен за всички човеци поздрав „Христово воскресение“ и каза: „Стоим с умиление и молитвен възторг пред благодатния образ на Богоматер, на Небесната царица. Събрали сме край нейната свята икона като край неизчерпаем извор, от който с душа и сърце да почерпим благодат... Християнният знае – каквито и тежки изпитания в живота да има, с Божията майка, с нейното застъпничество пред Бога, всичко се преодолява леко“.

На стр. 8

Среща на Българския патриарх Неофит с Кипърския архиепископ Хризостом II

На 20 май се състоя среща между Негово Светейшество Българския патриарх Неофит и Негово Блаженство архиепископа на Кипър Хризостом II, който бе на кратко посещение у нас. По време на приема бяха споделили чувства на братска любов и приятелство между Българската православна църква и Кипърската архиепископия.

На срещата участие взеха и Техни Високопреосвещенства Пловдивски митрополит Николай, Неврокопски митрополит Серафим, Старозагорски митрополит Киприан, Врачански митрополит Григорий, Видински митрополит Даниел и Негово Преосвещенство Мелнишки епископ Герасим, гла-

вен секретар на Св. Синод.

Приемът завърши с пожелания за дълголетно служение, ревност в проповедта и надежда за бъдещи срещи и служение пред Божия престол.

Светейшият патриарх Неофит получи в дар като

знак на признателност плакет с образите на св. апостоли Павел и Варнава, а от своя страна той подарил на Кипърския архиепископ Хризостом енголпие с образа на св. Климент Охридски.

А. КАРАДАКОВ

Храм „Свети Георги“ в Одрин със златен купол

На 12 май, Неделя на св. Мироносици, в гр. Одрин се състоя освещаване на златния купол на българския храм „Св. Георги“. С това се завършва възстановяването на църквата, започнало преди 15 г. по инициатива на многозаслужилия за храма бай Филип Чакърък, чието дело днес продължава синът му о. Александър Чакърък.

Така, след великолепната желязна църква „Св. Стефан“ край Босфора, одринската „Св. Георги“ е вторият храм към българската църковна община в Турция, който грее в позлата.

Специално за събитието в Одрин пристигна Старозагорският митрополит Киприан, придружаван от свещеници от Старозагорска епархия.

Той възглави архиерейската св. Литургия в съслужение с двама епископи на Вселенската патриаршия, като представители на поместния Адрианополски митрополит Амфилохий.

Присъстваха г-н Емил Велинов – директор на дирекция „Вероизповедания“ към МС, предоставила средствата за новата камбанария, г-жа Надежда Нейнски – българският посланик в Турция, г-н Васил Вълчев – генерален консул на Р. България в Одрин, г-н Красимир Вълчев – председател на парламентарната комисия по вероизповеданията, Ангел Ангелов – почетен консул на България в Истанбул. Както и десетки българи, сред които и представители на тракийските дружества и други.

В края на богослужението митрополит Киприан произнесе вдъхновеното пастирско слово, в което подчерта стремежа на всички участници за съхраняване и запазване на българските храмове в Турция. И тъй като на камбанарията са поставени керамични икони на четиримата евангелисти и е издигнат нов кръст, той подчерта: „За да показва винаги, че тук е имало и ще има православни хора и че тракийците тачат своя дом Божий“.

Тържествата завършиха с концерт на ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ към хасковското тракийско дружество „Георги Сапунаров“.

В. ИГНАТОВА

Тук, на земята, ние в действителност с вяра ходим, а не с виждане, и дълбоко греши всеки, който мисли, че е загасил в себе си вярата и желае по-натък да живее само с някакво привидение.

Колкото и високо да се поставя човешкият ум над света, то той не е отделен от душата, която душа винаги се стреми към вяра, при това към вяра, която е безусловна. Невъзможно е човек да живее без вяра. И не е ли жалка илюзия, че човек, отхвърляйки вярата в действителната реалност, в съществуващото, в онова, което се отразява в душата като реална истина, превръща в предмет на своята вяра формулираната теория. Нея той почита. На нея като на идол той се кланя, на нея е готов от все душа да принесе в жертва самия себе си и целия свят, и свободата си, и свободата на всички свои ближни.

Формулите на една теория, каквато и да е тя, не може да съдържат в себе си безусловното. И всяка от тях, която възниква в човешкия ум, по необходимост представява нещо непълно, съмнително, условно и съдържащо неистина (лъжа).

Кое е неизмеримо над мен, което винаги е било и е, което е неизменно и безкрайно, което не мога да обхвамна, но което ме обгръща и с обич ме крепи и пази – ето в какво желая да вярвам като в безусловна истина. А не в продукта на ръцете си, не в съчиненията на ума си, не в логическите формули на мисълта.

Безкрайността на вселената и началото на живота е невъзможно да бъдат вместени в логически формули. Окаян е онзи, който, сам съставил си подобна някаква формула, иска с нея да премине през хаоса на битието. Защото хаосът ще го погълне заедно с жалката му формула.

Съзнаването на своя безсмъртен "аз", вярата в Единия Бог, усещането за грях, стремежът към съвършенство, жертвата на любовта, чувството за дълг – ето истините, в които душата вярва, без да се самозаблужда, без да изпада в идолопоклонство пред формули и теории.

„В начало беше Словото“ – така благовести евангелистът. Великият германски писател поиска да поправи тази мисъл на евангелиста Богослов чрез своя философски анализ,

ДУХОВЕН ЖИВОТ

ВЯРАТА

Статията се публикува във връзка със 190 години от рождението и 110 години от кончината на големия руски духовен писател, професор-юрист и държавен деец Константин Петрович Победоносцев (1827-1907).

като накарал Фауст да се замисли над нея. „Не!“ – казва Фауст: „В начало беше делото“.

Ако Гьоте беше написал своя „Фауст“ по наше време, Фауст най-вероятно би казал: „В начало беше фактът“. Фактът – това е любимото понятие на най-новата материалистична философия, ядката, върху която тя изгражда вселената, крепилото и обосноваването на всичко онова, което тя нарича истина.

Каква неправда! Истината е нещо абсолютно и само абсолютното може да бъде основа на човешкия живот. Всичко останало е изменчиво, всичко останало изчезва в неустойчивите образи и очертания, следователно не може да служи като основа. Фактът е нещо същностно реално, неразделно свързано с условията на материалната природа и мислимo единствено в нея. Но само ако се опитаме да отделим този факт от неговата материална среда, да определим духовното му начало, да уловим истинния му разум, ние тукати се заплитаем в мрежата от предположения, хипотези, недоумения, възникващи в ума на всеки отделен мислител, и усещането безсилието си да познаем неговата истина.

Ето защо историята ни показва такова изобилие и

объркване на представи за всяко събитие, за всеки исторически деец – в случай, че се опитаме да анализираме духовните им значения. Висшата добросъвестност на историческото изследване може да се стреми само към очертаване върнатата картина на събитията и действията във връзка със съвременните на тях условия на живот и дейност, към възстановяване на факта в неговата по възможност пълна материална обстановка с изследване на причините, последствията и подбуждащите причини за историческата дейност.

Очевидно е, че науката при това положение не може да се задоволи без изкуството на художника и всеки истински историк неминуемо в изследването си е своего рода художник. На изобразителното изкуство му е необходим идеал; следователно, историкът при оценката на събитията и действащите лица непременно има пред себе си идеал, чертите на който могат да не бъдат еднакви при всеки. Всеки е склонен да се увлича по своя си идеал, тоест – от собствената си представа за съвършенство в подбудите, делата и институциите на хората.

Към събитията в техникте взаимовръзки историкът се отнася критично, като характерът на критиката се

да я твори не само защото е склонен към необичновеното и прекрасното, но още и защото, че долавя в нея дълбоката истина, абсолютната истина на идеята и усещането на явленията от обективната действителност, истината, която не може да му даде нито един – дори най-прецизен и художествено критичен – анализ на фактите.

Онези герои от народната поема, които историята развенчава, народът продължава да тачи; в тях за него са съпоставени чертите на идеала – идеала за сила, добродетел, святост, защото в тези идеали, а не в хората, не в събитията, не в преходните лица от живота народът долавя абсолютната истина.

Учените не желаят да разберат, че народът усеща с душата си, че тази абсолютна истина е невъзможно да бъде схваната материално, да бъде показано изложено за осезаване, да бъде определена чрез числа и мерки, но че в нея може и трябва да се вярва, защото абсолютната истина е достъпна само за вярата.

Няма нищо, което да е съвършено, нищо – цялостно, пълноценно, нищо – единно в човешките дела, чувства и подбуди, защото всеки човек сам в себе си е раздвоен и единствен се стреми към обединяване, падайки и олюлявайки се на всяка крачка.

И така, ако подходим с анализ към всеки подвиг към всяко събитие, към всяко историческо лице, то никой няма да го издържи и няма да има нито един герой. Всеки подвиг бива предшестван от такава верига от нравствени колебания, бива обхванат от такава мрежа от усещания, подбуди, случайни събития от различен характер, които направляват, променят, разсичат човешката воля, че за всичко изпитващия ум въобще не остава място за подвиг като единна в своята същност, свободна проява на волята, насочена към идеала. Но в народната представа подвигът е именно естествена, пълноценна и жива проява на сила: така вярва народът и без тази вяра той не може да живее, защото целият живот на човека се крепи върху нея сред ридания, скърби, мъки и лъжи, с които той е материално изпълнен.

Ето защо се заблуждават онези, които искат да унищожат тази вяра в народа, да му я отнемат под предлог грижата за една

мнима историческа истина. Хората се нуждаят от вяра в идеала на истината и доброто; но как да запазиш тази вяра, как да я подкрепиш, ако тя не се въплъщава в жива икона? Да отнемеш на хората тази икона, значи да им отнемеш самата вяра, която се изразява в нея, вярата в абсолютната истина, в споеното с вътрешно единство съвършенство.

Ето защо, между другото, любимото четиво на руския народ са най-вече житията на светиите – Чети-минейте (жанрова разновидност на служебните минеи, които съдържат текстове за богослужбно и неогослужбно четене – пространни жития, сказания за празниците, поучения и др., подредени в календарна последователност според църковната година – от 1. IX, по месеците и дните на всеки месец – бел. прев.), изцяло съставени от живи образци на подвига, добродетелите, нравственото съвършенство.

Всеки един от тези герои на светостта е бил човек – с всички слабости на човешката природа, с всякакви род колебания на мислите, подбуди и волята, с цялата низост на човешкото падение – и ако би била възможна дисекция на душата му, то ние бихме видели в нея цялата тайна на първородния грях и цялото безсилие на борбата на човека със самия себе си. Но от тази борба той е излязъл победител, но тази борба е извършена в името на висшестите идеали на съвършенството, чиято мярка е не на земята, а на небето, в областта на абсолютното.

И този подвиг на неговата борба го е описала с живи черти подобната съчувствена нему душа на друг човек, на благочестивия писател-съчинител, който е вложила в описанието живата си любов към същата истина, живия си стремеж към същия идеал.

Ето в какво народът усеща истината – и не се съмнява, и вярва. Докато в същото време разсъдъчната философия на учения агностик подлага фактите на инквизицията на ума и, надявайки се да постигне в тях материалната истина, същевременно за духовната истина, за Истината, Която сама откликва във вярващата душа, пита с насмешка: „Що е истина?“

Константин
П. ПОБЕДНОСЦЕВ

Превод от руски език:
Людмила ДИМИТРОВА

ТЕОЛОГИЯ

Божията педагогика и ВЪНШНИЯТ КРЪСТ

В памет на Николай († 11. 05. 2019 г.)

Външната форма на личния кръст в пътя на спасението действа чрез множеството „случайни“ страдания и скръбни обстоятелства, които формират така наречените **външни кръстове**. Външните кръстове в човешкия живот са твърде много, сложни и разнообразни (Митр. Теофан Затворник, *Три слова за носене на кръста*, Русе, 1994, с. 4). Те никнат почти на всяка човешка крачка и обикновено са възприемани като отсъствие на Бога. И това е така поради болезнено усещане, което те причиняват чрез връхлитащите човека неволи и злополуки.

Конкретната причина за тези външни кръстове могат да бъдат различни хора, демони или дори самият човек чрез обещанията, които е полагал, и своите помисли (Митр. Инокентий Вениаминов, *Одръжосъ просъ την βασιλείαν του ουρανών*, Превеза 1992, с. 48-49). Тоест Бог допуска изпитанията да навлизат в човешкия живот както чрез разните тревожни събития, така и чрез бесове или чрез човеци (Архим. Евсевий Витис, *Нѡνή – Οδύνη*, Атина 1994, с. 195).

Но зад всички тях се крие основната причина на всяко битие – благата воля на Бога и мъдростта на Неговата любов. А причината за вариациите на външния кръст се дължи на разликата в степента на личната вяра. Защото всеки човек придобива действието на благодатта съобразно своята вяра (срв. Максим Изповедник, *Улoзрителни глави*, Добротолюбие, т. 3, с. 267).

Има четири основни вида външен кръст в пътя на Божие спасение. **Първият** е педагогическият: той е насочен към възпитателното съзряване на човека, където чрез покаянието душата да започне да жадува за естествения на природата й начин на живот и да се реши да се отрече от греха. **Вторият** е промислителният: той има за цел очистването на душата от последствията на вече извършените грехове. **Третият** е събуждащият: той подтиква към духовно бодърстване, про-

буждайки силите на душата. **Четвъртият** е за Божия слава: той има за цел посредством изпитанията да се прояви Божията слава в самия човек (срв. Максим Изповедник, *Глави за любовта*, м-р Зограф 2000, с. 45; митр. Теофан, пак там, с. 5; Мандзаридис, Г., *Христiанiкiй ѳвiкiй*, Солун 2000, с. 492 и нат.).

За хората на сетивната наслада (чувственото удоволствие) това изглежда парадоксално, но Христос е казал: „Моето царство не е от този свят“ (Йоан. 18:36). Учението на Христос е истината на живота, то е и самият Живот, който въстава срещу причината за смъртта – греха, т.е. неправедната наслада, и който чрез божествената Си сила превръща самите негови последици – болката и смъртта, в оръжия и средства, воюващи срещу своя родител (греха).

Всяко страдание, било то волево или принудително, ако бъде доброволно поето, т.е. със съзнанието за послушание и доверие в благостта на Божия промисъл и воля, то се превръща в смърт за неправедната наслада. „Защото майка на смъртта е насладата, а пък смърт за насладата е страданието; било то доброволно или не“ (Максим Изповедник, *Богословска стотница* 4, *Φιλοκαλία* 2, 118).

**Външният кръст
като средство на
Божествената
педагогика**

Божията грижа за възпитанието на човека представлява терапевтичен метод на Божия промисъл, целящ изцелението и спасението на човека. Той се състои главно в това да отведе човека без насилие към началото на личното му изкупление, т.е. до **започването пътя на неговото духовно лечение**. А той започва тогава, когато умът застане в естествено то си състояние, откъдето постепенно след това се постига и цялостното изцеление на душата. Това ще рече, човек доброволно да започне своето лечение чрез делото на покаянието.

Естествено е за Бог като Всеправеден да не на-

лага тиранично Своя живот, т.е. спасението, на човек, който доброволно се е подчинил на греха. Затова Той използва възпитателни (педагогически) средства, за да обучи незрялото Си чедо, че неговото единство и реално спасение и сигурност се намира у всемилостивия му Отец; да разбере, че у Него „ще бъде като коренен жител“ (Изх. 12:48) и че истинската му родина се намира извън видимия материален свят (Митр. Теофан, *Три слова...*, с. 4).

С други думи, Божествената педагогика цели следното: от безумен и абсурден човек да се превърне в едно наистина умно същество, чийто разум възхожда към ума – най-висшия елемент на човешката разсъдителност и същество. Докато неправилната насоченост на човешкия разум е навлизането, т.е. подчиняването като цяло на собствената му патологичност – острастяването и безразсъдността, превръщащия човека в роб на сетивата.

На ненапредналите възпитаници в Божията школа Неговата възпитание причинява болезнено усещане, дължащо се или на богоотдръпване от възпитавания, или на пълното му богоизоставяне, т.е. на оскъдяването или на цялостното прекратяване на Божиите дарове (Максим Изповедник, *Улoзрителни глави*, с. 264). Бог, движен от съчувствие към горката и беззащитна наклонност на човека, допуска кръстовете да се явяват под вид на изпитания по най-различни начини, за да може човек да опознае себе си и да се смири, узнавайки болестта си, и да няма повече доверие на себе си. Както напр. това се случва със св. апостол Петър, след като той три пъти се отрича от Христос.

Като цяло, **Божията педагогика отвежда към смиренето**, което не е просто някаква нравствена добродетел, а онтологична характеристика на човешкото същество (Мандзаридис, Г., *пак там*, с. 103). Божествената педагогическа методика се състои в подигуряването на всеки един обу-

чаващ се с вътрешен и външен кръст. И тук именно се проявява най-вече Божията благост и Премъдрост, защото онова, което горчи и ни изглежда вредно, на практика ни принася най-голяма полза (Никодим Светогорец, *Αόρατος πόλεμος*, Атина, 1997, с. 289).

Полезността на вътрешния кръст се усвоява от вървящия единствено когато той се приема доброволно от негова страна, като той е насочена главно към богосъзерцанието чрез практикуването на умната молитва. Докато полезността на външния кръст се усвоява непосредствено от човека, без да я е пожелавал предварително, като му предоставя възможността да се устреми към живота на покаянието или пък да продължава да го следва. В който живот, съгласно православната традиция, се заключава и цялостното дело на Божие съработничество от страна на вървящия.

Външният кръст се проявява посредством различните случайни несприятности, скръби и беда в живота на човека. Чрез него Бог го призовава да се освободи изцяло от всичко тварно. Неговото предназначение е да се придобие усещането за относителността и преходността на света. Така Божията Премъдрост, без да пренебрегва ежедневния живот на човека, разкрива неслъвнимата ценност на вечността. Човек, който има усещане за своята природна немощ във вършенето на доброто, се обръща към Бога, за да довърши Той онова, което самичък той не успява да направи (Максим Изповедник, *Улoзрителни глави*, с. 265). Така, посредством външния кръст, всичко се поставя в ръцете Божии, а кръстното страдание се превръща в единственото средство за навлизането на човека в измерението на спасението.

Посредством действието на кръста човекът се освобождава от подчинеността си на закона на греха и започва да признава и да опознава Бога; да придобива постепенно онази **безкористна любов, която е тъждествена на нравствеността, разпната на Кръста**. Затова и на тези, които желаят да следват Христос, Той предлага онази кръстна болка и злострадание, на които Сам пръв се отдаде, за да яви Възкресението и новото творение в благодатта на Светия Дух (Мандзаридис, Г., *пак там*, с. 115-117).

Гражданството на Кръста и покаянието

Когато човек по силата на някой външен кръст започне да търси Бога, тогава той започва и да признава съществуването на Бога и същевременно да Го опознава, макар и по отрицателен път – чрез познанието на последиците от Божие отсъствие. А когато човек се сдобие с познание за Него, тогава започва и да Го търси.

От друга страна, с признаването на Бога човек започва да усеща своята греховност. И единственото средство тогава, с което той може да отвърне на това лично богооткровение, е покаянието. „Покаянието откъсва ума от греха и го води към помненето на Бога“ (*пак там*).

Покаянието е екзистенциален факт в живота на човека, който реализира завръщането към Бога, защото покаянието струи из божествената благодат (Митр. Йеротей (Влахос), *Το πoλιτεμα του Σταυρου*, Левади 1992, с. 164). Избавната обич, притекла се насреща да прегърне завръщащия се блуден син и да го утеши в горестта му. Чрез покаянието човек започва да участва в живота на истинската любов, в нетварната Божия дейтелност (енергия). Като цяло, **покаянието съставлява самият православен живот**, поради което и той се нарича **кръстен живот**, а участниците в него – **граждани на Кръста** (*пак там*). В живота на покаянието се заключава проповедта и същността на Закона и на пророците. Сам Христос и апостолите потърсиха от хората да се покаят, за да не останат под робството на греха и неговите последици – тление, страдание, смърт.

Именно поради тази екзистенциална необходимост от покаянието става ясно защо в пътя към Божие царство именно грешниците изпреварват „праведните“, т.е. облеклите се в морална репутация. Тези, които приеха Христовата проповед в Неговия земен живот, бяха митарите и блудниците. Тоест тези, които носеха върху си бремето на греха и имаха усещане за него, т.е. за богоотсъствието, и се покаяха. Христос презря и преобърна наопаки ценностите човешки. И единственото, което Той потърси от човешките, бе те да се покаят и да се завърнат при Бога (Мандзаридис, Г., *пак там*, с. 150). Защото именно покаянието е мярката, онзи християнски критерий, по който Бог съ-

ди човека (Мандзаридис, Г., *Православен духовен живот*, Синалоно издателство, 2011, с. 65-67).

Приемането на изпитанието с благодарност, тоест осъзнаването му като сила на Кръста, го остойностява като Божие възпитателно средство. Изпитанието, което допринася за осъзнаването на извършените лични грехове, спомога да се предотврати окончателното отпадане на човека от пътя на спасението, по който той е поел, така че да не губи влечението си към добродетелта, като устоява твърдо на напора на връхлитащите го беда (Архим. Евсевий Витис, *пак там*, с. 197).

Човек, който не приема с радост своя кръст, е неразказал се човек, носещ кръста си подобно на злия разбойник (срв. Мат. 27:44). Той не се възмущава нито чрез оскъдяването на Божията благодат, нито дори чрез пълното лишаване от нея, като накрая става напълно безчувствен към загубата на добродетели (срв. Максим Изповедник, *Улoзрителни глави*; св. Нектарий Егински, *Опознай себе си*). За разлика от покаянието, където сърцето се отваря за агапичното божествено действие и дарове на благодатта, неразкаянието е самозатваряне, изолиране на сърцето от всичко божествено. В този смисъл сърцето остава затворено за благодатта на Светия Дух.

Според св. Василий Велики **неразкаянието е хула срещу Светия Дух**, която никога не се прощава, тъй като душата не е поискала опрощение. Докато, когато има покаяние, всичко в човешкия живот се прощава без остатък, тъй като Бог познава човешката немощ, и тогава душата възвръща естествения за природата й живот. Ето защо и както твърди светоотеческото учение, няма нищо поужасно за лукавите дехове от една каша се душа.

Дългогодишното пренебрегване на Божиите заповеди отвежда човека до реализация на греховната му наклонност към злото, установила се в него с грехопадението и представляваща т. нар. **закон на греха у човека** (Никодим Светогорец, *Път към свръшестество*, София, 1996, с. 11 и 30). Незпознаването на истинската причина на Творението, тираничното устройство, жестокостта и животът в плен на сетивата, изпълван с безчинства, стават характерни черти на непокаялата се душа. Резултатът от всичко това

На стр. 8

От стр. 3

„Затова стоим, и с очите си се вглеждаме в Божията майка, която в своята икона гледа своя Син, Когото цялото вехтозаветно човечество очакваше да спаси човешкия род... Божията майка почитаме, защото Тя е тази, която ни пази от бездната на бездуховността, Тя е тази, която пази децата ни от вирусите на греха и Тя е тази, чрез която очакваме спасението!“ – каза в словото си архипастирът на Пловдивска епархия.

Митрополит Николай преподаде патриаршеското благословение и поздрав на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит към изумена, братята и вярващите, като призова дошлите на празника да се уповават непоколебимо на Пресветата майка Божия, отдавайки ѝ почита си чрез светите нейни икони и скривена молитва, защото: „Владичицата на видимия и невидимия мир е тази, която наистина може да ни преведе невредими през „соленото море“ на този свят до вечния живот в царството на Сина ѝ!“

Епископ Сионий сърдечно благодари на Негово Високопреосвещенство за боговдъхновената служба и слово и му пожела многолетно и благодатно служение за слава на света Богородица, Исус Христос и за спасение на поверените му вярващи.

Празничният ден и богослужбите през цялото време бяха уважени и посетени от представители на местната власт, сред които и кметът на Асеновград г-р Емил Караиванов.

След водосвета и поръсването със светена вода на многобройните вярващи чудотворната икона на храма „Благовещение на св. Богородица“ бе изложена в съборния манастирски храм за поклонение на вярващите.

В късния следобед тя се отправи обратно към „Рибната църква“ в Асеновград за благословение и подкрепа на всеки пристъпил към нея с искрена молитва в православното си сърце.

Рибната църква в Асеновград

В Асеновград и околностите му няма връх, местност или канара, които да са без параклис, без светец покровител и без църковен празник, който да бъде тържествено почитан. Тук християните са построили множество манастири, църкви и параклиси. Асеновград е известен с литийните си шествия и с многобройните молитвени събрания.

Затова градът има славата на „Малък Йерусалим“. В околностите на града са преброени над четиридесет параклиси, има осем действащи църкви и четири манастира – „Успение Богородично“, „Свети Кирик и Юлита“, „Света

Празникът Преполовение

Петка“ и „Света Неделя“, като най-старата църква в района е Костницата до Бачковския манастир.

Църквата „Св. Богородица – Благовещение“ в Асеновград, наречена още „Рибната“, е най-забележителният православен храм в Асеновград. Той е посветен на света Богородица и на нейния най-голям празник – Благовещение – оттам и пазето му. Явява се и единственият в Пловдивска епархия храм, посветен на този празник.

Самият храм „Св. Богородица – Благовещение“ е построен върху параклис от XII в. Тук се покои икона на св. Богородица, за която се предполага, че е намерена при разкопките и е много вероятно иконата да е от този период.

През XVIII в. иконата е реставрирана. При по-късна проверка е установено, че под най-горния иконописен слой има скрити още няколко по-стари слоя, което потвърждава мнението за древността на светинята. През годините има няколко кражби на светата икона и опити за ограбване на оставените благодарствени дарове пред нея, но всеки път по чуден начин и тя, и даровете са спасявани.

Църквата „Св. Богородица – Благовещение“ има три входа – северен, източен и южен. Сградата е трикорабна, куполна, едноапсидна. Има две пристройки, изградени няколко години след нейното сътворяване.

В настоящия си вид църквата е построена през 1834 година. Заменен до сегашната църква е малък параклис, носещ името „Свети Йоан Кръстител“, където се намира още една чудотворна икона на света Богородица в необичайна обстановка – на дъното на аязмо с бистра вода, в която плуват рибки. Оттам идва и името „Рибна“. Кубето на църквата също носи символика – направено е на лосци – като рибешка кожа. Интересен факт е, че не се знае откъде идва водата в аязмото, а тя никога не намалява.

В тази асеновградска църква през 1838 г. Захари Зограф рисува първите си стенописи. Един от тях, разположен в куполното пространство, е на света Богородица с Младенеца – „Ширшяя небес“.

Храмът, съхранил чудотворната икона, и днес е място, където хората отиват с надеждата да получат помощ и да се излекуват, да застанат и да се помолят пред иконата, като изкажат своята благодарност. Името на иконата означава *милостива и умилена*, а разказите на мнозина за помощта ѝ и сбъднатите им желания довеждат все повече хора в църквата „Св. Богородица – Благовещение“.

По благочестива традиция на празника Благовещение храмът се пълни с бездетни жени, които пренощуват вътре с надеждата, че ще се сдобият с робца.

Весепа ИГНАТОВА

Божията педагогика и външният кръст

От стр. 7

е зъл ум, но вече не като преходен феномен, както е при разкайващите се грешници, а като практика и обичайно състояние, превърнало се в дългогодишен навик (Архим. Евсевий Витис, *нак там*, с. 132).

Божие слово осъжда неразкайващите се, както казва пророк Йеремия: „О, Господи, ... Ти ги поразяваш, а те не усещат болка; Ти ги изстребяш, а те не искат да се вразумят; направили са

лицата си по-твърди от камък – не искат да се обърнат“ (Йер. 5:3). Затова накрая Бог – най-благият Педагог, след като е приложил всички начини за осъзнаването на човека, бива принуден да ги прекрати по отношение на неразкайващия се, като непроменяем: „Ще утоля над тебе Моя гняв, и ще отстъпни от тебе Моето негодуване, ще се успокоя и вече не ще се гневя“ (Йез. 16:42). За такъв човек Христос казва:

„Добре щеше да бъде за този човек, ако не бе се родил“ (Мат. 26:24; Марк. 14:21).

*

Като заключение може да се каже, че в Божията педагогика като средство за възпитание във великото Божие откровение се използва личният кръст, който разкрива суетата на света лично на всеки един човек поотделно. Съзнаването на суетата освобождава човека от робството на света

и го въздига към истината на Божие царство (Мандзаридис, Г., *Христологията*, с. 142). Истината кара човека да осъзнава греха и да предоставя себе си на Божията благодат, т.е. тя е която въвежда човека в живота на покаянието. Само тогава Божията педагогика дава своето плод, защото покаянието отваря вратата на човешкото сърце за благодатта на Светата Троица.

Анула ХРИСТОВА

ПОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2019 г.

1 година 30,00 лв.
3 месеца 15,00 лв.
6 месеца 7,50 лв.
ед. цена 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000, ул. „Оборище“ № 4
тел. 02/987-56-11 / в. 245
За абонамент: 02/987-56-11 / в. 131
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на *Танка Гончева Христова*, като се изпращат точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.